

VICTORYFARTYGEN

Text Kurt Karlsson Foto Bent Mikkelsen

För att ersätta de allierade fartyg som sänkts av tyska u-båtar påbörjades våren 1941 byggandet av Liberty-fartygen. Under kriget byggdes det inte mindre än drygt 2 700 fartyg av den här typen i USA. Men produktionen av dessa hade inte mer än startat förrän man satte igång med att planera för en efterföljare. Resultatet blev de större och snabbare Victoryfartygen. De var inte bara konstruerade för krigsbruk utan även tänkta att användas efter kriget.

Den 19 november 1943 kölsträcktes det första fartyget. Hon sjösattes den 12 januari 1944 och levererades i slutet av februari. Hon fick namnet *United Victory*. Totalt skulle det byggas 934 fartyg av Victorytypen.

Den officiella benämningen på fartygen var VC2-S-AP2, där VC stod för Victory Cargo och tvåan för en längd i vattenlinjen på 400–1 449 fot. S:et betydde Steam och AP Transport. Och den sista siffran var typnumret.

Allt som allt byggdes Victoryfartygen i sex olika typer numrerade från AP2 till APS och AP7. Det största antalet byggdes av typerna AP2 och AP3, 272 respektive 141 fartyg.

Sex varv var involverade i byggandet av Victoryfartygen. De flesta byggdes av Bethlehem-Fairfield Shipyard Inc, Baltimore och Oregon Shipbuilding Co, Portland. De två varven producerade drygt nittio fartyg vardera. Varje fartyg kostade ungefär 2,5 miljoner dollar.

Fartygen var 139 meter långa och 19 meter breda och med ett djupgående på åtta meter. De hade en lastkapacitet på 10 800 ton fördelat på fem lastrum. Riggen bestod av tre master och två par bompålar. De sistnämnda var placerade i för- och akterkant av överbyggnaden. För lasthanteringen fanns det fjorton 5-tons, bommar plus en 50-tons tunglyftbom vid treans lucka och en på 30 ton vid fyrans lucka. Vinscharna till dessa var eldrivna liksom ankarspelen. Räddningsutrustningen bestod av fyra livbåtar varav två förseddes med motorer.

Till sitt försvar var fartygen bestyckade med två tretums pjäser placerade en i aktern och den andra på en speciell plattform över ankarspelet. Förutom dessa hade de åtta tjugomillimeters automatkanoner, två på toppbryggan, två på bryggdäck och två vardera i aktern och fören.

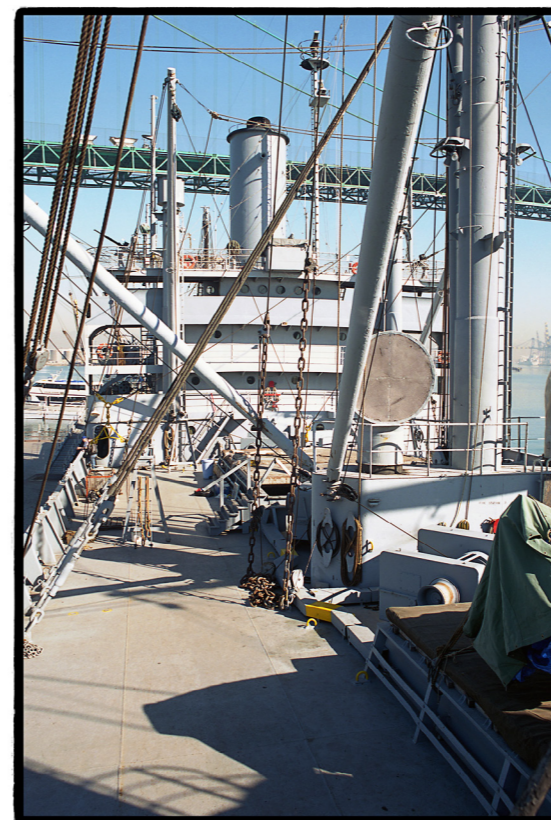
Man diskuterade olika typer av framdrivningsmaskineri för Victoryfartygen. Först föll valet på den tyska Lentz-ångmaskinen för att den var lätt att massproducera. Problemet var att det aldrig tidigare konstruerats en så stor maskin som behövdes. Till slut satsade man på den säkra ångturbinen i stället för den oprövade Lentzmaskinen.

Det byggdes också ett fartyg med dieselmotor konstruerad av Nordberg Manufacturing Co. Den niocylindriga maskinen var den kraftigaste diesel som då hade tillverkats i USA. Vid ett varvtal på 160 rpm utvecklade den 5 800 hk. Men fartyget var bara i drift i fyra år innan det togs ur tjänst.

För AP 2-typen bestod maskineriet av en Crosscompoundturbin med dubbla reduktionsväxlar som utvecklade 6 000 hästkrafter vid ett varvtal på 90 rpm. Med en propeller med 5,7 meter i diameter gav detta en marschfart på 15,5 knop. Det var åtta företag som levererade turbinerna. Bland annat Westinghouse och General Electric. De båda vattenrörspannorna var oljefyrade och försedda med överhettare och economizer. De hade en eldningsyta på 560 kva-

Upplagda Victory-fartyg i US Reserve fleet liggande i Suisun Bay, Kalifornien den 28 augusti 1944.

Lane Victory vid Vincent Thomasbron i San Pedro, Kalifornien.

dratmeter plus 225 för överhettare och economizer. Pannorna var konstruerade och tillverkade av Babcock & Wilcox Co och Combustion Engineering Co. Bränsleförbrukningen låg på cirka 40 ton per dygn. Fartygen var också försedda med två generatorer och en evaporator med en kapacitet på 25 ton per dygn.

Den första serien på trettiofem fartyg fick namn efter medlemmarna i dåvarande Nationernas Förbund. Landsnamnet följdes av tillnamnet *Victory*. Något i Sverige har inte funnits men däremot ett *Norway Victory*.

En stor serie av fartyg döptes efter amerikanska städer. Andra fick namn efter colleges och universitet. Även dessa bar tillnamnet *Victory*. De som byggdes för marinkåren uppkallades efter counties men utan suffix. De fartyg som överfördes till US Navy döptes om efter stjärnor, och de som togs över av US Army fick namn efter arméhelikoptrar. Dessa hade heller inget efternamn.

Victoryfartygen hade en besättning på sextio-två personer. Av dessa tillhörde tjugo maskin. Hela besättningen bodde midskepps fördelade på tjugosex hytter. Under kriget fanns det också tjugonio artillerister ombord som var förlagda i däckshuset på akterdäck.

Typerna AP2 och AP3 hade samma skrovkonstruktion men skilde sig i maskin. AP3 var utrustade med maskiner som utvecklade 1500 fler hästkrafter än AP2. Detta ökade deras marschfart till 16,9 knop.

I slutet av april 1945 startade ombyggnaden av 97 fartyg för trupptransport. De fick kapacitet att ta ombord 1600 soldater. Inga soldater hade sina förläggningar under vattenlinjen. De nedre utrymmena användes till stora delar som kök, mässar och toaletter. Efter ombyggnaden hade lastvolymen reducerats till tjugo procent av den ursprungliga. Kriget var redan slut när fartygen var klara så de flesta av dem kom att användas till att transportera hem soldaterna.

Hur otroligt det än kan låta så var det bara tre Victory fartyg som gick förlorade genom direkta krigshandlingar. Alla tre fartygen blev offer för de japanska självmordsplanen Kamikaze och sänktes vid landstigningen på Okinawa. Förlusten av dem innebar stora problem för de stridande soldaterna då de tre fartygen tillsammans var lastade med 24 000 ton ammunition.

Den 1 augusti 1946 påbörjade Maritime Commission utförsäljningen av ett

Under 1990-talet bogserades 25 Victory-fartyg över Stilla havet från Suisun Bay till Indien och Kina för upphuggning. Detta stoppades senare och numera sker alla nedskrotningar från US reservflotta i USA. Foto: Kjeld Winther/Bent Mikkelsen arkiv.

stort antal Victoryfartyg. Man hade regeringens tillstånd att sälja till utländska köpare fram till den sista februari 1948, men försäljningen till amerikanska intressen fortsatte ytterligare sexton månader. Amerikanska redare köpte sjuttiofyra fartyg av typerna AP2 och AP3. Till utlandet såldes det nittioåtta fartyg. Av dessa gick trettiofyra till Holland som därmed blev den största utländske köparen. Andra stora köpare var Argentina, Storbritannien och Indien. De av fartygen som hamnade hos civila redare gick många olika öden till mötes. De flesta fortsatte som torrlast-

fartyg, men många byggdes om, i flera fall till oigenkännlighet, speciellt de som förvandlades till passagerarfartyg. För övrigt kom de att göra tjänst i alla typer av trafik. Det var allt från bulk- till containertransport. Det var också ett Victoryfartyg som blev det första civila amerikanska fartyg som försågs med radar. De som inte såldes överfördes till reservflottan eller övertogs av amerikanska marinen. Fartygen som övertogs av marinen användes i första hand till attacktransport av soldater och utrustning men också för sjömätning och andra speciella arbetsuppgifter.

Antalet Victoryfartyg i reservflottan har varierat under åren beroende på hur många som åter satts i tjänst. Under kriget i Korea rustades 196 fartyg.

Trupptransporterna till Vietnamkriget krävde att 136 fartyg åter sattes i trafik. Detta till en kostnad av drygt en halv miljon dollar per fartyg.

Så sent som i början av 1990-talet hade amerikanska marinen ett antal Victoryfartyg i drift. De gick som transport- och förrådsfartyg.

Det finns tre Victoryfartyg bevarade: *American Victory*, *Lane Victory* och *Red Oak Victory*. *American Victory* har blivit restaurerat till sjögående skick och gör nu korta kryssningar i Tampa Bay. *Lane Victory* ligger i Port of Los Angeles som museum. Därifrån gör hon årligen några

dagsturer. Hon har också varit med i flera filmer och TV-program. *Red Oak Victory* finns vid Richmond Museum Association CA. Där pågår arbete för att göra henne sjövärdig. Museet hoppas kunna segla fartyget till Europa 2019 för att delta i firandet av 75-årsminnet av landstigningen vid Normandie.

Namnen på alla Victoryfartygen kan du läsa på vår hemsida. www.lanspumpen.se

